

**Dissertatio sollemnis medico-chirurgica de haemorrhagia suppuratoria ... /
praeside ... Philippo Adolpho Boehmero ... pro gradu doctoris ... d. xv.
decembris, A. R. S. MDCCLIX publice defendet auctor Ioannes Andreas
Gercken.**

Contributors

Böhmer, Philipp Adolph, 1717-1789.
Gercken, Johann Andreas.
Universität Halle.

Publication/Creation

Halae Magdeburgicae : E Typographeo Vesteriano, [1759]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/y7jv5mvc>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

**wellcome
collection**

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

D. e. 14
DISSERTATIO SOLLEMNIS MEDICO-CHIRURGICA
DE

HAEMORRHAG
SUPPURATORI

QVAM

DIVINI NUMINIS AVSPICIIIS

ET

ILLVSTRIS ORDINIS MEDICI CONSENSV,

PRÆSIDE

VIRO ILLVSTRI, EXCELLENTISSIMO
EXPERIENTISSIMOQVE,

D. PHILIPPO ADOLPHO BOEHMERO

MEDICINAE ET ANATOMIAE PROFESSORE PVBLICO ORDINARIO,
ACADEMIARVMQVE CAESAREARVM NATVRAE CVRIOSORVM ET PETROPOLITANA
NEC NON REGIAE BEROLINENSIS SCIENTIARVM SODALI,

PRO GRADV DOCTORIS,

SVMMSIQVE IN MEDICINA ET CHIRURGIA HONORIBVS LEGITIMO
MODO HONORIFICE CAPESSENDIS,

D. XV. DECEMBRIS, A. R. S. MDCCCLIX

PVBLICE DEFENDET

AVCTOR

IOANNES ANDREAS GERCKEN,

SOLTQVELLA - PALAEO - MARCHIVS.

HALAE MAGDEBVRGICAE,

E TYPOGRAPHEO VESTERIANO.

V I R O

PERILLVSTRI. EXCELLENTISSIMO. EXPERIENTISSIMO

DOCTISSIMOQVE

D O M I N O

D. ANDREAE. ELIAE

B V C H N E R O

SACRI. ROMANI. IMPERII. NOBILI

POTENT. BORVSSOR. REGI. A. CONSILIIIS. INTIMI

MEDICINAE. ET. PHILOSOPHIAE. NATVRALIS. PROFESSORI

PVBlico. ORDINARIO

ACADEMIAE. CAESAREAE. NATVRAE. CVRIOSORVM

FACVLTATIS. MEDICAE. H. T. DECANO. SPECTATISSIMO

P R A E S I D I

ACADEMIARVM. REGIARVM. BEROLINENSIS. MONTISPESSVLANA

ET. ELECTORALIS. MOGVNTINO-ERFVRTENSIS. SCIENTIARVM. VTILIVM. SODALI

COMITI. PALATINO. CAESAREO

P A T R O N O. F A V T O R

ATQVE

P R A E C E P T O R I. S V O

OMNI. MENTIS. REVERENTIA

AETERNVM. PROSEQVENDO

NEC. NON

V I R O.

ILLVSTRI, EXCELLENTISSIMO. EXPERIENTISSIMO

DOCTISSIMOQVE

D O M I N O

D. PHILIPPO. ADOLPHO
BOEHMERO

MEDICINAE. ET. ANATOMIAE. PROFESSORI

PUBLICO. ORDINARIO

ACADEMIARVM. CAESARAE. NATVRAE. CVRIOSORVM

ITEMQVE. IMPERIALIS. PETROPOLITANAE. ET. REGIAE. BEROLINENSIS

SCIENTIARVM SODALI

PATRONO. FAVTORI. HOSPITI

ATQVE

PRAECEPTORI. SVO

EA. QVA. DECET. OBSERVANTIA

SEMPEB. DEVENERANDO

VT. ET

V I R O

EXCELLENTISSIMO. EXPERIENTISSIMO
DOCTISSIMOQVE

D O M I N O

PETRO. IMMANVELLI
HARTMANNO

MEDICINAE. DOCTORI

ATQVE

PRACTICO. LONGE. CELEBERRIMO

ACADEMIARVM. CAESARAE. NATVRAE. CVRIOSORVM. ET, ELECTORALIS
MOGVNTINAE. ERFVRTENSIS. SCIENTIARVM. VTILIVM

SODALI

PATRONO. FAVTORI

NEC. NON

PRAECEPTORI. SVO

OMNI. PIETATIS. CVLTV

AD. CINERES. VSQVE

EXCIPIENDO

PRIMITIAS. HAS. ACADEMICAS

IN

PUBLICVM. ATQVE. SOLEMNE
PIETATIS. MENTIS. OBSTRACTISSIMAE

AC. DEBITAE. GRATITVDINIS.

DOCUMENTVM

CVM

PERPETVAE. FELICITATIS

ET

SUCCESSVVM. SEMPER. PROSPERRIMORVM

INTEGERRIMO. VOTO

ET

AMPLIORI. SVI. COMMENDATIONE

D. D. D

AUTOR

DISSERTATIO SOLLEMNIS MEDICO · CHIRVRGICA
DE
HAEMORRHAGIA SVPPVRATORIA.

PROEMIUM.

Euoluenti mihi subinde immortalia CELSI, inter antiquos Romanos medicos facile principis, monumenta litteraria inter alia scite dicta hoc quoque memoratu dignissimum semper est visum, vbi sapientissimus

mus

PROOEMIUM.

mus hic vir: *In medicina etiam, inquit *)*, *vbi perpetuum est, quod fieri debet, non tamen perpetuum est id, quod consequi conuenit.* Saepenumero enim haec mecum considerate animo versans, circumspiciensque exempla ex omni medicina practica, quibus hoc CELSI effatum luculenter confirmaretur atque illustraretur, intellexi mox, haud longius peti oportere huiusmodi testimonia, quippe quae inter omnes medicinam facientes quotidiani fere sunt experimenti. Quin etiam communem hic omnium, tam qui medicamentis, quam qui manu medentur, fortem animaduertere mihi visus sum, adeo vt difficile sit dictu, medicine, an chirurgi, in curationibus suis hoc ipsum, de quo CELSVS loquitur, fatum magis frequentiusque experiantur. Atqui dum haec ad-

*) *De medicina Libr. VII. Cap. XII. Sect. 4.*

P R O O E M I V M.

adhuc mecum cogito recogitoque, ecce! opportunissime accidit, vt vir integerrimus meique amantissimus, Excellentissimus D. D. *Petrus Immanuel* HARTMANN, me ad militem secum adduceret, in sinistro brachio, transmisso per sclopetum globulo plumbeo, grauissime vulneratum, et nunc, post quatuor fere integrarum hebdomadam ab inflictō vulnere transcursum, tanta sanguinis laborantem profusione, vt in maximum omnino vitae vocaretur discrimen. Ergo hic quoque non semper perpetuum esse id, quod consequi conuenit, animaduertere mihi licuit; vnde constitui protinus mecum, de secundaria hac, vulneribus nonnunquam superueniente, haemorrhagia singularem conscribere dissertationem, qua, ad summos in vtraque medicina honores aspirans, in lucem protraherem aliquid, sollempnis profectuum meorum quantulorumcunque speciminis nomine haud prorsus indignum. Cui selecto argumento quum etiam illustris

P. R O O E M I U M.

excellētissimusque PPAESES, PRAECEPTOR,
HOSPESQVE meus omnibus nominibus co-
lendus, ad sensum suum pro ea, qua me be-
nignissime profequitur, proluxa voluntate, de-
disset, non dubius haesi amplius, quin ipso
hoc instituto perfungerer labore. Serena igitur
placidaque fronte accipite, beneuoli lecto-
res, hanc *de haemorrhagia suppuratoria* lucubra-
tiunculam, *duplici distinctam sectione: altera*, qua
suppurationis theoriam, quoad eius ex istitu-
to facere possum, strictim traditurus; *altera*,
qua tamquam illius effectum, grauissimam
vulnerum quorundam haemorrhagiam, quasi
postliminio superuenientem, expositurus, ido-
neisque illustraturus sum exemplis. Ceterum,
o Deus!

o mundi maxime princeps!

*Gloria lausque tua est, si quid mea pagina pulchri
Continet atque boni.*

MARCELLVS PALINGENIVS.

CA.

CAPVT PRIMVM
DE
SUPPURATIONE GENERATIM.

§. I.

Praesenti igitur commentatione academica istam sanguinis profusionem, quae ex suppuratione interdum enascitur *a)*, descripturus, optimum maximeque concinnum mihi videor sectari ordinem, si, quomodo ipsa nostri corporis

a) Temperare mihi omnino ne frequens eiusmodi deprehendatur queo, quin, cum haud adeo inhaemorrhagia, quae suppurationem agno-

ris natura *b)* suppurationem molitur, quibusque partibus, cum tanquam instrumentis, tum tanquam materiis, puri conficiendo idoneis, utatur, luculenter prae loquar, anteaquam effectam institutamque ab hac naturae actione sanguinis per vasa denuo dissoluta eiectionem exacte demonstrem. Hae ergo disputandorum erunt rationes.

§. II.

Si attentus fueris adfectuum, corpori humano accidentium, obseruator, deprehendisse te oportet, fieri haud

agnoscit matrem, vehementer mirer, nulla, si quidem recte memini, scriptorum chirurgicorum exstare singularia commentaria, quibus huius haud leuioris argumenti pertractatio suscepta est atque absoluta. Proinde etiam rem lectoribus gratissimam instituturus mihi visus sum, si ipsam hanc materiem praesenti dicere adgrederer commentatione.

b) Ne quis nobis alienam, ut faepenumero fieri solet, adfingat sententiam, *naturae* vocem, apud medicos plerumque vago & ambiguo significato comprehensam, hic a nobis adhiberi videns, satius duximus, luculenter ostendere, quid apud nos valeat naturae no-

men. Scilicet nobis omnibusque, mechanice de corpore humano philosophantibus, *natura corporis nostri* est *complexus omnium virium, corpori humano propriarum et insitarum, quae proximam atque sufficientem vitae continent rationem.* Nostrarum vero partium in praesentia non est, expedire accuratius, cuius generis qualesque sint istae vires propriae atque innatae, quum earundem definitio a Physiologis sit repetenda. Interim sufficiat annotasse, solidarum partium physicas aequae, ac mechanicas vires, elasticitatem, verbi causa, irritabilitatem, &c. fluidorum *νεῦρα* et inde dependentes proprietates, mutuamque eorundem reni-

sum

haud raro, vt in quibusdam dicti corporis partibus vasa, sanguiferis minora atque angustiora c), quomodocunque per vim, siue intrinsecus, siue extrinsecus, illatam disrupta humorem stillent aut albidum, glutinosum, laeuem, pinguem, spissum, nihilque olentem, aut tenuem, acrem,OLIDUM, varioque colore, pallido, rubello, flavo, fusco, cineritio, nigroque notatum. Priori isti liquori *puris*, nomen indere solent medici, posteriorem *ichorem* vocant, *saniem*, siue *purulentum* d).

§. III.

Quicquid vero sit horum humorum (§. II.), nulla profecto futura esset eorundem generatio atque col-

B 3

le-

sum, his praedictis viribus adnumerari oportere. Qua de re, post diuersos varii generis scriptores, conferri imprimis merentur *Ioannes Maria LANCISIUS* in *Tractatu de corde*, pag. 2. *Hermannus BOERHAAVE* in *Oratione de honore Medici, seruitute*, pag. II. et ante omnes illustris *Andreas Elias BÜCHNERVS* in *Dissertat. de optima methodo causas morborum proximas inuestigandi*, §. IX.

stratum ibo argumentis. Quae monenda hic visa sunt, ne intempestiuis atque praematuris iudiciis lectorum animi praecoccupentur.

d) Ipse iam, qua erat admirabili perspicacia, magnus *Hippocrates* variis scriptorum suorum locis τὸ πύον, hoc est *pus*, et τὸ πύωδες siue τὸν ἰχώρα, quod *purulentum* siue *ichorem* significat, optime distinxit; vt apparet ex eiusdem *Libro de alimentis*, §. 13. et 43. pag. 381. et 383. et *Coacis praenotionibus*, §. 402. pag. 183. edit. Foessianae, Geneu. MDCLVII. vt plura huius generis loca non attingamus.

c) Hoc ipsum quicquid est adfertur, nonnullis forsan lectoribus dubii futuri, infra suo loco pluribus et, vt reor, idoneis demon-

lectio, nisi vitali, quam natura singulis arteriosis machinae nostrae vasculis indidit, vi adducerentur, et vna cum attritis resolutisque solidarum partium adiacentium moleculis, per motum inflammatorium aut simplicem, aut ex intestina actione physica, quam putredinosam peculiari nomine insignire solemus, simul compositum, vel in laudabile pus, vel in tabum conuerterentur. Vnde quoque apparere existimamus, *suppurationem, generatim sumtam, optime commodissimeque definiri posse per actionem naturae, qua diuersi corporis viui liquores, certa quadam proportione inuicem confusi, & in quodam eiusdem corporis loco quiescentes, simul cum emortuis solidis partibus in nouam singularemque materiam conuertuntur.* Haec si sola inflammatione, per naturam excitata, enascitur, pus (§. cit.) audit, et ipsa haec actio *suppurationis, strictiori atque vulgari significatione sumtae, accipit nomen; si vero simul ad eandem generandam concurrerit, inflammationique superuenerit putrefactio, sanies siue ichor oritur (§. cit.), suppuratioque dicitur ichorosa siue saniosa.*

§. IV.

Agedum! igitur, inuestigemus artes, quibus haec omnia (§. III.) natura molitur. Hoc consilio expediamus *primo* solidas corporis nostri partes, quae in per-

perficienda suppuratione instrumentorum vice funguntur. Atqui hac in re considerate perpensa, collatisque, quae iusta se excipiunt serie, phaenomenis, experientia nos docet, ratioque confirmat atque demonstrat, nullam unquam exstare, fieriue posse suppurationem, cuiuscunque generis sit indolisque, quam non eiusdem, qua ipsa haeret, partis incendium antecesserit (§. *ciz.*). Verum enim vero quoniam, perhibentibus demonstrantibusque Pathologis *e*), in nullis aliis machinae nostrae vitalis partibus, quam in vasculis, iisdemque arteriosis sanguiferis, accidere potest vera inflammatio, sequitur exinde evidentissime, ut solae quoque arteriae sanguiferae primariae sint, quibus natura suppurationis negotium molitur, instrumenta.

§. V.

Verum enim vero quum inflammatio vera, quam et sanguineam dicunt, perfecta vasculorum minimorum arteriosorum sit obstructio, a sanguine ibidem quiescente orta, ut Pathologorum euincunt demonstrationes, facile hinc colligi potest, a quacunque causa,

e) Confer. v. c. *Gerardi van Andreae Eliae BÜCHNERI, Praeceptoris et Fautoris aeternum colendissimi BOERHAAVE Aphorism. di, Dissertationem de inflammatione sanguinea, hic apud nos anno I. pag. 625. seqq. §. 370. seqq. cl. 1766 disceptatam, et Illustris Excellentissimique Viri,*

sa, quae sanguini, per arterias transituro, obicem ponit, incendium quoque iri excitatum. Duplex autem singularum huius generis causarum genus omnium locupletissima experientia ab omni aevo demonstravit: alterum earum, quin *intrinsecus* accidunt, et ab ipsis, cum physicis, tum mechanicis, partium corporis humani viribus excitantur; alterum vero, quod adscititias complectitur causas, quae *extrinsecus* ab aliis corporibus, humano quantamcunque vim inferentibus, concitantur.

§. VI.

Longior autem futura esset oratio, quam instituti referret nostri, si omnes, quae *intrinsecus* in ipso corpore humano subinde enascuntur (§. V.), incendii sanguinei causas absolutius recensere adgrederemur. Quippe tam fluidorum, quae obturant vasa, quam solidorum canalium, qui obturantur, vitiosa indoles atque constitutio in progignendis huiusmodi inflammationibus admodum efficax est atque foecunda. Namque, ut strictim tantummodo haec attingamus, fluidarum partium iutuitu, obstruuntur vasa, si istae fuerint aut nimis viscidae spissaeque, aut resolutae atque expansae, aut acres irritantesque, aut denique iusto copiosiores. Quando vero ipsorum canalium ratio habetur, huc referri oportet cum nimiam eorundem ab innata

con-

contractili virtute, vehementius et spastice agente, coarctationem; tum compressionem, a tumore effectam qualicunque, vel ipsis arteriarum tunicis *f*), vel vicinis partibus inhaerente, inflammatorio, apostematode, scirrhoso, carcinomatico, aneurismatico, ceterisque, qui id genus sunt, compluribus; tum demum relaxationem vasculorum, sanguiferis minorum atque angustiorum, vnde fit, vt, sublata ipsorum iusta vitalique resistentia, globuli sanguinei in eorundem caua eo vsque irruant atque penetrent, donec, vasculis amplioris expansionis impatientibus, liquida illata subsistere atque quiescere cogantur.

§. VII.

Ex parte vero paullo alia adscititiarum et *extrinsecus* allatarum causarum (§. V.) agendi est ratio. Tametsi enim hic nonnullae offenduntur, quae et maiori vasculorum ad spasmus irritatione, et illorum compressione, et ipsa etiam eorundem relaxatione, vt priores (§. cit.), agunt, adeoque inflammationem produ-

f) Huius generis, exempli gratia, fuit steatoma ipsius aortae, quod clarissimus vir, Christianus Gottfried STENZELIUS, quondam obseruauit, dissertatione academica descripsit, iconaque expressit. *Vitembergae* MDCCCXXIII, sub inscriptione: *Dissert. de steatomatibus in principio aortae arteriae repertis, et horum occasione de cysticis in genere excre-*

ducunt, est tamen bona quoque harum caussarum externarum pars, quae ipsa continui, quam veteres medici dixerunt, solutione suam exerunt efficacitatem. Contractilis scilicet arteriae irritationem, vt fiat spasmus vasculum coarctaturus, extrinsecus efficiunt, verbi causa, omnia caustica, tam actualia, quam potentialia, vt barbatae audiunt, infixae acrae, acuta, et spiculis armata, ossium fractorum festucae, moleculae lapidum duriorum et acutis segmentis diffusorum, ferri, vitrique particulae, sclopetis aliisque modis immissae, et cetera. Porro ab externa causa violenter comprimuntur arteriosi canales, si corpora quaedam dura aut ponderosa arctius humano corpori applicantur, vel vi intrusa alicubi haerent; si vestes, fasciae, ligacula, thoraces, et quidquid est reliquorum vestimentorum, fortius constringuntur; si ossa, externis iniuriis fracta, luxata, aut distorta, suaeque sede mota, vasculis incubuerint; si vehementiores adhibentur frictiones; si diuturnus fuerit super duris rebus cubitus, et quae mille huius generis sunt causae. Tum relaxandis vasculis minoribus insigniter fauent omnia emollientia et humectantia topica, nec non reliqua, quae humorem insensibili ratione transpirantem exitu intercludunt: exempli causa, oleosa, pingua, acida, styptica, et quae sunt cetera.

§. VIII.

Continui denique, quam diximus, solutio (§. VII.) inter externas incendiolorum sanguineorum causas omnium maxime eminet. Cui generi omnia, quotquot infligi possunt, vulnera adnumerari oportet. Singularis autem huiusmodi obstructionis atque inflammationis, ex vulnere ortae, est genesis, strictimque pertinet ad coarctationem arteriolarum, ab aucta ipsarum contractili virtute vitali exortam. Sauciata enim atque diffecta arteria, partim intuitu tunicarum, quas habet, elasticarum, quae tunc, sublato pristino nexu, extendi desinunt, partim ob iacturam imminutumque, qui hinc dependet, renisum fluidorum, circulares vasculi fibras praecipue distendentium, recedit parum, et quasi in se ipsa coit: vnde, accedente sanguinis in vulnere per aërem coagulo, oscula canalium disrupta perfecte occluduntur, absolutamque inferunt inflammationem.

§. IX.

Sed expediendum est porro, quo naturae beneficio, quibusque modis ex sanguineo huiusmodi incendio suppuratio (§. III. IV.) enascatur. Nempe arteriolae, dictis ex causis (§. V-VIII.) quomodocunque obstructae, simulac ceterarum arteriarum cordisque viribus, et vitalibus, et elasticis, pedetentim magis magisque resistere incipiunt, maiorem quoque, ac an-

tea, modo memoratarum partium experiuntur reni-
sum. Hoc ergo efficaciori impulsu proximae, quae
obstructis continuae sunt, arteriolae, tam fanguiferae,
quam lymphaticae, ampliorem a distensione diametrum
nactae, ab impacto et compresso sanguine explentur,
et sensim ad summum tensionis gradum et imminen-
tem disruptionem vsque expanduntur. Inde ergo mu-
tuus maximusque fluidarum partium inter se et foli-
das vasculorum tunicas oritur attritus; inde celerior
sanguinis per pauciores arterias adhuc patulas ad venas
atque cor euadit regressus. Hinc in adfecta parte ru-
bor, tumor, durities, dolor, calor, ictusque arte-
riosus; hinc aestus, fitis, inquietudo, vigiliae, febris.

§. X.

Omnia autem singulorumque horum vitalium
motuum paullo auctiorum (§. IX.) administratione
duplex tantummodo oritur effectus g). Alteri horum
alter omnino longe est praefertendus, si quidem per
ipsam obstructionis fieri potest naturam. Nempe tum
quiescens, arteriasque obturans, atque permeatu in-
tercludens humor, partim per auctam istam cordis,
arteriarum maiorum, neruorumque vim et actionem,
partim

g) Terminus enim in sphacelum,
quem nonnullae fortiuntur inflam-
mationes, species est, si striete confi-
deretur, suppurationis, licet ichoro-

fae (§. III.): in scirrhum autem de-
finens incendium tantum ad glandu-
las pertinet, quod deinde, quoad
nostra hic intererit, attingemus.

partim per alluentem a tergo sanguinem, diuerticulo suo motus denuo abripitur, mobilisque redditur, ceterisque circumeuntibus succis vitalibus iterum admiscetur. Haec est, quam medici vocant, *discussio* siue *resolutio* inflammationis. Caue autem, hoc naturae beneficium exspectes, nisi, vbi ad solida attenderis, vasa ipsa inflammata sint pauciora, integra adhuc, flexilia atque mobilia, non contracta nimis atque rigida, aut nimium soluta atque laxa; porro nisi, fluidorum intuitu, paucus tantummodo quiescat humor, et minime sit malus, aut putris, acris, canalesque exedens, ceterique adfluentes humores sint blandi, mobiles, atque diluentes; denique nisi, quae ex his fluunt, inflammatio parum sit magna atque profunda, motus humorum circulatorius sedatus moderatusque, cum febre temperata, parumque aestuosa.

§. XI.

Atqui hic inflammationis euentus (§. X.) ab instituto nostro argumento alienus est; quandoquidem potius alter, quo incendium sanguineum terminatur, modus inseruit. Scilicet, vbicunque in incensa quadam corporis humani parte copiosissimi canales sunt obstructi, aut iam disrupti atque discissi, aut nimis renitentes atque contracti, aut denique admodum laxi; ipsi vero humores, tam qui vasculis obturatis oc-

clusisque inhaerent, quam qui ex vniuerso corpore adfluunt, aut iusto sunt spissiores, aut in coagulum prona, aut a vehementiori arteriarum vi maximopere compressi, tunc tantum abest, vt obstructio inflammatoria discutatur (§. X.), vt potius inhaerens fluidum vasculis fortius profundiusque infarciatur, donec, incrementibus omnibus inflammationis symptomatibus (§. IX.), ipsa vasa, aut sub summa tensione disrumpuntur, aut, si iam antea fuerint discissa, saltem in finibus suis, quibus ruptio facta est, amplius resoluuntur atque dehiscunt. Atque hic naturae motus, ad quem ipsa diuersos corporis nostri adhibet succos, est illa ipsa, cuius theoriam hic tradimus, suppuratio.

§. XII.

Verum enim vero vt haec luculentius perspiciantur, et promissi, et instituti refert nostri (§. III. IV.), *secundo* hic expedire, cuiusnam generis sint ista fluida, quae huic negotio natura impendit. Simulac vascula isthaec inflammata (§. XI.), dictas ob causas, puri generando accommodantur, tunc demum aut integra, aut in finibus suis discissis atque contractis, sicubi forte iam antea fuerunt disrupta et in istis tantummodo, quae diximus, diuisis osculis incendium susceperunt, ab extremo motu inflammatorio dehiscunt: prius in abscessu,

fu, posterius in vulnere accidit qualicumque. Quis-
 quis autem horum fuerit statuum, tum primo *sanguis*,
 vel in incensis vasculis eorumque finibus haerens, et
 ruptis, quibus continebatur, tunicis emissus, vel si-
 mul is, vtut paucus, qui in vulnere a prima profu-
 sione adhuc superest, vt est stagnantis cruoris natura,
 coit, et in nouo hoc suo receptaculo quaquauersum
 ab intertextae tela cellulosa *b)* circumdatus atque in-
 terclusus, partim aucto ipso arteriolarum, osculis pa-
 tentibus atque denuo reclusis et liberatis efficacius
 agentium, impulsu, auctisque adeo febre, vitalique
 calore, partim intestino, eoque physico, motu, per
 intensiorem aestum itidem aucto, atque in leuissimam
 putrefactionem procliui, dissolui incipit. Hinc tam a
 calore, quam ab attritu mutuo, rubicundi sanguinis
 globuli rumpuntur, et in elementa sua fatiscunt, si-
 mulque, amisso purpureo colore, in subalbidam mate-
 riam conuertuntur, et, dissipata per febrilem aestum *i)*
 tenuiore portione, paullo densantur.

§. XIII.

b) Recte haec intellecturi inter-
 est omnino, vt cellulosae tunicae
 fabricam optime habeat perspectam.
 Quo consilio euolui volumus *Ca-*
roli Augusti a BERGEN Dissert.
de membrana cellulosa, Francof. ad
 Viadr. clō 1000XXXII. et *Davidis*
Christophori SCHOBINGERI Dis-

sert. de telae cellulosae in fabrica
corporis humani dignitate, Goetting.
 clō 1000LVIII. et denique *Alberti de*
HALLER Elementa Physiologiae,
 Libr. I. Cap. II. pag. 8. seq. Lau-
 sannaë, clō 1000LVII.

i) Quanta caloris febrilis in
 mouendo pure sit necessitas, iam
 priorum

§. XIII.

Inter haec vero disrupti arteriolarum fines (§. XII.), sublata naturali, quam integritas praestabat, tensione, in semet ipsi, vti iam supra ostendimus (§. VIII.), coeunt quasi atque retrocedunt. Imminuta ergo adeo atque angustata diametro hi ipsi canales, qui sanguinem antea vehebant, eundem hunc humorem permeatu iam intercludunt, lymphaticorum globulorum admissui tantummodo conuenientes facti *k*). Ex his ergo aequae, ac ceteris veris paullo minoris diametri arteriolarum lymphaticis *l*), contiguorum vasculorum arteriosorum

priorum seculorum medici recte intellexerunt. Ita, verbi causa, *Iacobus HOLLERIVS* in *Commentar. in Aphorism. HIPPOCRATIS* Sect. II. Aphor. 47. disertè: *Pus, est, ait, transmutatio sanguinis in substantiam albam, laeuem et aequalem; idque beneficio caloris natiui et naturae integrae partium solidarum.*

k) Luculentissime haec phaenomena, quae in vulnere nuperrime inflicto conspiciuntur, declarant. Dum enim illatum est vulnus, statim purpureus optimusque larga copia, nisi quidem aliae obstiterint causae, effunditur sanguis; sensim vero, coeuntibus osculis, imminuitur profusio, et tandem

sponte quiescit, sub finem humore tantum tenui, diluto, subalbidoque exeunte. Intellegitis nunc, optimi lectores, quid nobis fuerit causae, cur supra (§. II.) puri concipiendo atque generando vasa tantummodo vindicauimus sanguiferis minora.

l) Erunt forte, qui, nuperas Virorum Celeberrimorum, *Ioannis Fridericus MEKELII* in *Dissertat. epistolar. de vasis lymphaticis glandulisque conglobatis*, Berol. MDCCCLVII. et *Alexandri MONROO* iunioris *Libello de venis lymphaticis et valvulosis*, ibidem et eodem anno emissio, exstantes obseruationes secuti, lymphaticas has, quas diximus, arterias negabunt. Quod, etiamsi

vi vitali ante memorata (§. XII.) disruptis atque confumtis, quantacunque etiam *lymphae* portio, quippe succi ceteroquin facillime in coagulum putredinemque abeuntis, sanguini isti, in cellulosae telae caueris effuso (§. cit.) adstillat, simulque per easdem praedictas physicas vitalesque corporis nostri vires (§. cit.) ad puris impenditur generationem.

§. XIV.

Plurima vero huius puris (§. II. XII. XIII.) pars est materia adiposa atque oleosa, verus ille diuerticulorum atque recessuum, a tela cellulosa formatorum, hospes. Quippe fieri nequit, quin, cum sanguis (§. XII.) et lymphæ (§. XIII.) in has cellulas effundantur, adeps quoque hic stabulans a calore praeter naturam aucto atque intenso liquetur, exacteque ceteris istis succis permisceatur *m*). Vnde, teste frequenti experientia, iis etiam in locis, quae multum pinguedinis alunt, verbi causa, in mammis, et copiosior, et

concesserimus, generatim tamen rum vasorum initiis destruat, nostram non cuertit theoriam. mirum esse potest nemini, vnde Adfundi enim cum sanguine lymphæ ad suppuratoriam materiam aliquid lymphæ accedat.

m) Magna, vt solet, accurate haec demonstravit Ioannes GRASHVUS in *Dissertatione de generatione puris*, pag. 16. sq. edit. Amstelod. c1716 cc XLVII.

et melioris notae esse solet suppuratio. Ad haec quoque ipsa pinguis, unguinosa, spissa, atque laevis puris laudabilis natura huic adipi originem suam debere videtur. His denique omnibus, ad constituendam puris mixtionem pertinentibus, particulis adnumerari adhuc oportet ipsa vascula disrupta atque resoluta, ceterasque partes solidas, quae hic iacent vicinae, et ante omnes telam cellulofam, vti complures summorum virorum observationes docuerunt n).

§. XV.

Atque sic (§. IX - XIV.) *simplex* strictoque significatu denotata oritur progrediturque *suppuratio* (§. III.). Moto vero maturoque puri aut superpositis tegumentis per ipsius naturae vim disruptis, aut, si a vulnere fuerit ortum, ex hiantibus eiusdem labiis, aut denique interdum, vbi nec natura perumpendo puris receptaculo sufficit, nec patulum adest vulnus, incisione per artem tempestiue facta, exitus paratur. Inde sensim, quod genitum est, pus educitur, et abscessus vulnusue purgatur; donec ab alluente blando, et fan-

n) Cuius generis exempla exhibent modo laudatus GRASHUIS in *Dissert. de elasticitatis effectibus in corpore humano*, pag. 8. *Nalibr. citat.* pag. 22. seq. Henricus thanael HODGES in *Loimologia*, pag. 130. edit. Londin. Franciscus le DRAN in *Observations de Chirurgie*, Tom. I. Obs. c^o l^o c^o lxxi. aliique complures XCIV. Fridericus HOFFMANNVS idonei testes.

sanguineo, et lymphatico liquore, sub temperato et in dies pacatiore facto vitalium humorum motu, proportionataque cordis et arteriarum actione, solidae quaecunque partes, antea destructae atque dissolutae, iterum increfcere incipiunt, tandemque obstructioni, inflammationi, suppurationique salutarem imponunt finem.

CAPVT ALTERVM

DE

HAEMORRHAGIAE SVPPVRATORIAE

ORIGINE CAVSSISQVE.

§. XVI.

Ergo nullum a suppuratione haemorrhagiae periculum erit extimescendum, quum tam salubri laetabilique fine ipsa terminetur (§. XV.). Ambabus hoc, vt aiunt, manibus concedemus, si adferti huius ratio ad solam simplicem, quae optimo laudabilique scatet pure, et quam haecenus (§. IX-XV.) curiose descripsimus, referatur suppurationem. Sed superest alterum, priori peius maligniusque suppurationis genus, quod, ab ichorosa, quam producit, materie, *saniosa*

siue *ichorosa suppuratio* dici solet (§. III.). Euoluamus igitur nunc porro alterius huius suppurationis genesin causasque, atque periculum faciamus, vtrum exinde non solum oriunda concipi, sed vere exorta explicari quoque possit haemorrhagia, nec ne?

§. XVII.

Atqui in euoluendis huius suppurationis malignioris (§. XVI.) rationibus memores esse volumus lectores supra disputatorum (§. III.), quibus adseruimus, partim vitali inflammatorio naturae motu, partim superueniente putrefactione, saniem oriri. Quod qua ratione et vnde fiat, expedituris nobis commodum erit, si, vt in prioris suppurationis explicatione, itidem cum ad solidarum partium, tum ad humorum indolem et varias inde dependentes vires attenderimus actionesque. His enim ex causis non solum vel optima suppuratio saepe numero deprauatur, et in ichorosam acremque transit, sed efficitur quoque, vt statim interdum, anteaquam laudabile pus enasci potest, huius loco sanies generetur, et interna corporis humani

atro manent penetralia taba (o.

§. XVIII.

Quodsi igitur solidas partes in tantum, in quantum bonae notae suppurationi officiant, primo

(§. XVII.)

*) OVIDIUS *Metamorphos.* Libr. VI. v. 646.

(§. XVII.) intueamur, duplici in primis vitio id accidere, facile deprehendemus. Namque tam isti canales, in quibus obstructio sedet, quam ceteri, qui vitalem adhuc exercent motum, humoresque a tergo aduehunt, aut sunt nimis rigidi atque valentes, minusque flexiles, aut sunt laxi nimis atque inertes. At in priori ista vitiosa vasculorum membranarumque constitutione duplex denuo praesto esse solet ratio, vel interna, vel externa. Internam constituit ipsa naturalis elementorum, quibus solidae partes sunt compositae, cohaesio iusto maior arctiorque: vnde vasa, obstructionem passa, potentissime humori impacto renituntur, donec subito simul, et non pedetentim, rumpuntur; vnde febris fit intensissima et feruidissima; vnde liquida quiescentia a reliquis, qui a tergo adfluunt, humoribus validissime comprimuntur, et, dissipatis per calorem attritumque tenuioribus particulis, maxime densantur et spissescunt; vnde obstructiones inflammatoriae plurimis vicinis arteriolis inferuntur, adeoque latiore profundioreque reddunt inflammationem; vnde concepto in abscessibus puri tempestius negatur exitus; vnde, aucto aestu, putrefactio acceleratur et increfcit, et quae denique sunt cetera id genus mala inde oriunda. Externae caussae, quae renisum atque duritiem vasorum sustentant augentque, eadem pessima symptomata producunt. Huc pertinent omnia,

quae vasa coarctant, contrahunt, comprimuntque, verbi causa, maior humoris, ex ruptis vulneratisque vasculis egressi, moles, quae a vitali motu non satis digeri et in pus conuerti potest, aut in eiusmodi corporis nostri cauum emissa est, vnde educationi non datur locus; porro frigus acere, ossa fracta, aut aliena quaedam corpuscula, in corpus intrusa, quae iterum tolli non possunt, obstructisque vasculis incumbunt; et ex remediis denique topicis adstringentia, frigida, repellentia, pinguia, anodyna, caustica, et quae huius commatis sunt reliqua.

§. XIX.

Alterum vero solidorum vitium huc spectans (§. XVIII.), fibrarum scilicet et vasculorum nimia *inertia laxitasque* efficit, vt maxima in obstructis incensisque partibus humorum quiescentium colligatur copia, motus cordis et arteriarum sit tardior inefficiorque, renisuique liquorum in vasa impactorum nequaquam respondens atque proportionatus, humores diutius stagnent, anteaquam disrumpantur et dehiscant canales occlusi et inflammati, et hinc, cum per phisicas, tum per physiologicas leges, intestinus fluidorum motus, in putredinem admodum procliuus vergensque, auctior potentiorque fiat, eoque nomine materies quomodocunque mixta, puri generando desti-

stinata, acrior intemperatiorque euadat. Quod qualecunque solidae portionis, in corpore humano praesentis, vitium itidem, vt prius (§. cit.), tam *intrinsecus* ex nimia fibrarum elasticarum irritabiliumque debilitate, tam naturali atque connata, quam aduentitia nouissimeque contracta, nascitur, quam ab incongruo intempestiuoque *externorum* topicorum emollientium, relaxantium, humectantium, et eius generis ceterorum remediorum producitur vfu.

§. XX.

Longe vero maior locupletiorque *fluidorum* (§. XVII.) in suppuratione saniosa arcessenda est administratio: cui duplex omnino genus conuenientissime statui posse, crebriora obseruata docuerunt. *Aliud* enim statim alicubi in corpore subnascitur, inflammationem grauem profundamque presso quasi infectans pede: *aliud* vero ex ipso, licet ceteroqui laudabili, generatur pure. Vtriusque ergo huius generis rationes expedire nos oportet. *Prius* autem istud genus, simpliciter saniosum, nullaque praeconcepta bonae notae materia purulenta natum, *duplici* denuo modo habituque in scenam prodit. Quodsi enim *primo* cum quiescens in obstructione humor sua natura malus est atque acer, tum reliquus a tergo alluens corporis humani latex cacochymicus est atque vitiatus, inprimis
si ac-

si accesserint admixtum quodcunque venenum aut miasma, itemque acre frigus aut aër tepidus, humidus, vappidusque liberius atque incuriosius admissus, et reliquae huius generis caussae, a chirurgicis scriptoribus passim abunde satis enarratae; aut si stagnans inflammatorius humor profundissime vasculis deprehenditur impactus, et inter omnes has fluidorum conditiones demum is simul coniunctus adfuerit solidorum status, quem ex rigiditate nimia vitiosum adfirmauimus (§. XVIII.), mox vasculis subito longe lateque disruptis omnia, quae circum fluunt iacentque, celerime putrescunt, et in eam abeunt faniem, quae in gangraena sphaceloque animaduertitur, quaquaueversus quascunque, quae ab ipsa vix attinguntur, solidas partes acrimonia sua exedentem depascentemque. Vnde hoc quoque faniosae suppurationis genus opportunissime *suppuratio gangraenosa atque sphacelosa* poterit appellari.

§. XXI.

Alter vero, quo prius illud ichorosae suppurationis genus (§. XX.) se exserit, *modus* tardissime procedit, chronicamque praemittit labem, anteaquam faniem enititur. Nempe sicubi forte inflammatio in eiusmodi partes corporis humani inciderit, in quibus naturalia, quae ibi colliguntur segreganturque, liquida paullo

paullo inertioris sunt naturae, facillimeque in coagula atque concrementa spiffiora transeunt, verbi causa, lymphæ glandularum, inprimis lactea illa in mammis, liquor seminalis in testiculis, immo quoque biliosa massa in biliariis iecinoris poris *p*), et cetera id genus fluida; porro in quibus vis cordis et arteriarum maiorum est minima, quaeque ipsae a natura debilioris, laxioris, teneriorisque sunt structurae (§. XIX.) quam indolem itidem modo nominatis glandulis reliquisque visceribus, haud adeo dissimili fabrica constructis, vindicare per Anatomicorum demonstrata licet; tunc ab impacto per vim inflammationis humore folliculi ductusque glandulosi, ceterorumque, quos excitauimus, minimorum tubulorum latera saepenumero iusto nimis distenduntur (§. cit.), intromissusque liquor, aucto interea febrili calore partium vicinarum, partim per proxima et continua naturalia emissaria tenuissimam nobilissimamque sui partem exhalat atque difflat, partim superstitem crassiorem compingit, durissimamque efficit. Hinc *scirrhi* origo.

§. XXII.

p) Tametsi scirrhi sedes a posteriori Pathologorum parte glandulis propria aestimatur, ex hic tamen dictis caussis factum est, ut passim quoque, ob adfectus similitudinem, hepatis, lienis, testium, etc. scirrhos audias enarari.

§. XXII.

Atque hic, nisi vexetur, scirrhus (§. XXI.) in-
 sons manet quietusque. Verum enim vero accidit
 haud raro, ut a quacunq[ue] causa, tam interna, quam
 externa, quae quidem in concitandis corporis humani
 humoribus aliquid valet, verbi gratia, ab animi pa-
 thematibus, a voluptatibus venereis, a victu calefa-
 ciente et spirituoso, a motione corporis vehementio-
 ri, et ceteris, porro speciatim in adfecta parte a fri-
 ctionibus, pressionibus, contusionibus, itemque reme-
 diis acribus, rodentibus, spirituosis, pinguibus, et id
 genus aliis; ut, inquam, ab eiusmodi causa liquores,
 qui in vasculis, margini scirrhii vicinis, sunt contenti,
 exagitantur, suisque canalibus incendium inferant.
 Inde, ruptis ob obstructionem irresolubilem vasculis,
 humores, quiete antea in scirrho haerentes, nouo hoc
 motu et attritu in putrescentem quoque intestinum ra-
 piuntur motum, et acerrimae euadunt temperiei.
 Quo facto omnia, quae circa sunt, erodunt exedunt-
 que, et aliquamdiu adhuc suis coercentur folliculis,
cancrum adeo, quem dicunt, *occultum* formantes: de-
 mum vero velamentum, quo comprehenduntur, per-
 rumpunt, saniemque sic eructant teterrimam, foeti-
 dissimi odoris, tantaeque acritudinis, ut non solum
 intercurrentia vasa, carnes, cutim, et quicquid soli-
 do-

dorum adiacet, sed ipsa quoque superiniecta linteamina atque linamenta perrodant q). Qui illaetabilis status *cancer apertus* siue verum *καρκίνωμα*, ipsaque, quae ipsum gignit, *suppuratio cancrosa* siue *carcinomatica* appellatur.

§. XXIII.

Postremo denique ipsum etiam ceteroqui laudabile pus (§. III.) ex eorum fluidorum genere est (§. XVII. XX.), quae suppurationi saniosae inferuire possunt. Quippe ad generandum non solum, sed etiam in iusta benignaque constitutione conseruandum pus, rectam eiusdem mixtionem, legitimamque solidorum in mouendo pure actionem, et tempestiuam denique collecti puris eiectionem pertinere, priori demonstrauimus capite. Proinde omnia, quae pus, tam in vulnere, quam in abscessu, enatum vel diutius reprimunt exituque excludunt, exempli gratia, vulnus collisum, infrequens et incuriosa eiusdem aut abscessus mudificatio, abscessus serius apertus, etc. vel attenuant et in putredinem vertunt, verbi caussa, praeter exempla modo adducta, aër improuide et diu aperto sub deligatione vulneri apostematue admissus, ca-

E 2

lor

q) Haud poenitebit lectores, de *dream Eliam BÜCHNERVM in Dis-*
stipenda hac saniei cancrosoe indole fert. de usu mercurialium in cancro,
consuluisse imprimis *Illustrem An-* hic ventilata c1o1occlv. §. XX. seq.

lor tam externus, quam internus nimius, alcalina fa-
lia applicata, etc. haec, inquam, omnia pus ita inuer-
tunt, et acre reddunt, vt omnes, quousque pertin-
gere potest, vicinas partes erodat, viasque sibi per
anfractus et sinuosa vlcera pandat. Hinc eiusmodi
laudabili suppurationi immutatae et corruptae oppor-
tunum foret *suppurationis ulcerosae* nomen.

§. XXIV.

Atqui nunc vel duobus verbis primarii nostri, de
quo disputare suscepimus, argumenti, haemorrhagiae
nempe suppuratoriae, origines causaeque erui possunt.
Scilicet haec omnis disputatis nostra in eo est versata,
vt ipsas has causas, vnde sanguinis profusiones sae-
penumero suppurationibus superueniunt, praestruere-
mus. Eiusmodi autem haemorrhagiae, vti ex com-
pluribus corporum dissectionibus, apud Anatomicos
practicos reperiundis compertum est, ortum debent
tunicis vasorum maiorum, arteriosorum aequae, ac ve-
nosorum, a pure acri et ichoroso extus exesis. Vnde
apertissime sequitur, vt *primo*, quoniam pus laudabile
et simplex nunquam erodentis est naturae, eiusmodi
haemorrhagiae semper suppurationis cuiusdam saniosae
sint soboles; *secundo*, vt eadem causae, quae suppurationem
saniosam progignunt (§. XVI-XXIII.), eiusmodi
hae-

haemorrhagiae ortum maxime adiuuent promoueantque; *tertio*, vt, si in vulnere, ceteroquin bonae notae pus alente, huius generis haemorrhagia enascatur id ipsum indicium sit puris insaniosam indolem conuersi, quod, vt modo exposuimus (§. XXIII.), in vulneribus imprimis collisis aut incuriose a collecto et vrgente pure mundatis fieri adsolet; *quarto*, vt huius commatis profusiones sanguineae plerumque difficilioris sint curationis, quoniam maiora vasa ab ichore non statim ex omni parte sunt erosa, sed potissimum ex vno saltem latere violentam passa sunt erosionem. Has autem inter suppurationi superuenientes haemorrhagias frequentiores deprehenduntur carcinomaticae suppuratoriaeque.

§. XXV.

Proinde, anteaquam differendi finem faciam, illustrationis causa duo huiusmodi memorabilia exempla subiungam: alterum, suppurationem vulneris cuiusdam grauissima haemorrhagia stipatam sistens; alterum, lethale sanguinis profluum in foeditissimo carcinoma te subortum exhibens; quae bina specimina mecum communicauit Vir Excellentissimus D. *Petrus Immanuel* HARTMANN. Prius sequentis est argumenti: Miles quidam, viginti sex annorum, temperamentum nactus cholericum - sanguineum, vegetae ceteroquin constitu-

tionis, succisque optimaе notae plenus, in eo praelio, quod Iulio Mense huius Anni, Boruffos inter et Ruffos ad Crosnam Silesiorum intercessit, glandis plumbeae ictu tanta plaga in sinistro brachio est transactus, ut non solum proxime ad carpum sub radio vulneris esset initium, idemque transuersim superiora versus, laefis et diffillis plurimis musculis, manum mouentibus, pergeret, sed etiam satis insignis vlnae portio, trium circiter pollicum longa, haud longe a corona cubiti, simul esset absumta et in plurimas festucas displosa. Vulneratus ergo ex praelio secessit; vix tamen duobus diebus post primum a Chirurgo castrensi fascia vulnere est superiniecta, eodem ob haemorrhagiae metum leuissime tantum purgato. Inde per varias vicissitudines multaque discrimina, quae in itinere sustinuerat, post tres ab accepto vulnere hebdomades Halam est delatus hic miles, postquam integro hoc temporis interuallo ipsi vulnere nullibi constans atque idonea curatio adhibita erat. Mox enim collisum est vulnus, mox denuo apertum; mox intumuit ab incendio vicinarum partium, mox detumuit discussa inflammatione. Tandem hic apud nos perpetuae Chirurgi, qui rite tractaret purgaretque vulnus, traditus est curae. Is ergo, festucis, quae supererant, fracti ossis et particulis quibusdam vestis simul transfossae ex paullo ampliato per incisionem vulnere remotis, quum

quum videret, laudabile nunc pus enasci, infrequentiores sufficere deligationes ratus, semel tantum in die tractavit vulnus. At ecce! collectum inde in tam copiosa tot tanque plurium partium laesarum suppuratione pus paullo largius leuiter putrescere et in saniosam conuerti coepit materiem, diuturnioris illius morae, quam ipsi Chirurgus concesserat, impatiens. Subito ergo venosa quaedam paullo maiora vasa brachii, quae intus circa erant, post vicefimum septimum ab inflictio vulnere diem ab acriori pure ita sunt exesa, vt intra trium dierum spatium, repetitis vicibus, tantam vim sanguinis profuderint, quantam vix decem vndecimque mensurae ciuiles capere possent. Accesserunt febris intensior, vomitus, animi deliquia, summaeque virium deiectiones. Quibus symptomatibus mitigandis postquam idonea remedia interna suffecerant, ipsa quoque enormis haec mortemque minans haemorrhagia suppuratoria sequenti obtemperavit liquori vulnerario, tam per siphonem iniecto, quam etiam linteis eodem madefactis, ad vicinas vulnerique adiacentes partes applicato: Recipe balsami vulnerarii albi Dippeliani vncias sex, spiritus vini alcoholisati et phlegmatis, quod postremo in destillatione liquoris anodynii alembicum transcendit, ana vncias tres, misce. Quo liquore, quum suppuratio laudabilis minime impediretur, postea quoque vulnus est elotum, donec

donec, obducta bonae notae cicatrice, perfecte con-
 sanuit. Posterius exemplum infeliciorem habuit euen-
 tum. Vir septuagenarius, a veteri quodam concepto
 miasmate venereo delitescente infectus, et ceteroqui
 cacochymicus, vitaeque voluptuosae deditus, potui-
 que spirituoso adsuetus, ad radicem narium vlcus
 concepit, a variis remediis incongruis domesticis tan-
 dem in perfectum transiens carcinoma. Tum demum,
 licet ferius, Medicorum imploravit opem. Ex can-
 croso enim vlcere luxurians caro fungosa teterrim-
 um fundebat ichorem, adeo foetentem, vt vix ad-
 stantes perferrent. Eo vsque demum proserpsit ma-
 lum, donec subito erosa quaedam paullo maior arte-
 riola miserrimo huic seni lethalem contraheret haemor-
 rhagiam.

§. XXVI.

Hic ergo dicendorum esto finis. Quænam enim
 huiusce generis haemorrhagiis non temerarie atque in-
 congrue sistendis adhibenda sit methodus, ad instituti
 nostri rationem neutiquam pertinet, sed ex aliis institu-
 tionibus chirurgicis repeti debet. Nos interim vberimos
 laborum nostrorum fructus consecuti nobis videbimur,
 si chirurgi inde ad suppuratorias haemorrhagias atten-
 siores fiunt, neque, vt fiant, incuria sua atque negligen-
 tia egrotantes atque vulneratos saepe iuiulent,
 praematurumque horum vitae contrahunt

FINEM.